

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

кафедра цивільно-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»
(Загальна частина)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D Бізнес, адміністрування та право
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D8 Право
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Біла Церква-2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Цивільне право» (Загальна частина) для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D8 «Право», / Укладач І.І. Єфремова. Біла Церква: БНАУ, 2025. 17 с.

Розробник: І.І. Єфремова, канд. юрид. наук, доцент

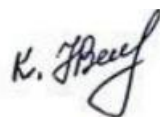
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (Протокол № 1 від 15 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри цивільно-
правових дисциплін, доцент

Анна ПАХОМОВА

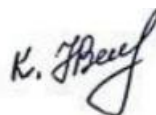
Гарант ОП, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету (Протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «Право»	
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	8
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7.1. Лекції	8
7.2. Практичні заняття	10
7.3. Самостійна робота	
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	11
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	13
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	14
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
12. НАОЧНО-ДИДАКТИЧНЕ І ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	16
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	17

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2025 – 2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Цивільне право України» (Загальна частина) для денної форми навчання виділено всього 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 години (лекції – 42, практичні заняття – 28), самостійна робота студентів – 80 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»	<i>Обов'язкова дисципліна</i>	
Змістових модулів – 5	Спеціальність D8 «Право»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт		2-й	2,3-й
Загальна кількість академічних годин – 150		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		2	2,3
		<i>Лекції</i>	
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	42 год	6 год
		<i>Практичні</i>	
		28 год.	6 год
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год	138 год.
		Підсумковий контроль: іспит	

Метою вивчення дисципліни «Цивільне право України» (Загальна частина) передбачає набуття студентом знань, умінь і навичок щодо забезпечення розвитку професійної компетентності майбутніх правників сфері реалізації та захисту цивільних прав в Україні.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Цивільне право України» (Загальна частина) складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D8 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правове регулювання майнових і особистих немайнових прав України, а також загальні поняття та терміни цивільного права, як навчальної дисципліни, знання яких є необхідним для подальшого вивчення дисциплін галузі приватного права.

Міждисциплінарні зв'язки: для всебічного засвоєння спецкурсу «Цивільне право України» (Загальна частина) необхідні знання таких дисциплін, як Теорія держави і права, Конституційне право.

Програма навчальної дисципліни складається із 5 змістовних модулів: «Правове регулювання цивільних відносин», «Цивільні правовідносини», «Суб'єкти цивільних правовідносин», «Правочини. Строки, терміни.», «Речові права і право власності».

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D «БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО»

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

СК 3 Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 7 Здатність застосовувати знання засад, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм

матеріального і процесуального права.

СК 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ» (Загальна частина)

Модуль I. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Тема 1.1. Цивільне право – основна галузь права.

Тема 1.2. Цивільне законодавство.

Тема 1.3. Співвідношення цивільного права із іншими галузями права.

Модуль II. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Тема 2.1. Поняття і особливості цивільних правовідносин.

Тема 2.2. Здійснення і захист цивільних прав. Зловживання правом.

Тема 2.3. Відповідальність у цивільному праві.

Тема 2.4. Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав.

Тема 2.5. Речі і майно, як об'єкти цивільних прав.

Тема 2.6. Цінні папери і гроші, як об'єкти цивільних прав.

Модуль III. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Тема 3.1. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.

Тема 3.2. Особисті немайнові права фізичної особи.

Тема 3.3. Юридичні особи як суб'єкти цивільних прав.

Тема 3.4. Держава і територіальні громади як суб'єкти цивільних прав.

Модуль IV. ПРАВОЧИНИ. СТРОКИ, ТЕРМІНИ.

Тема 4.1. Правочини як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків.

Тема 4.2. Строки і терміни.

Тема 4.3. Позовна давність у цивільному праві.

Модуль V. РЕЧОВІ ПРАВА І ПРАВО ВЛАСНОСТІ.

Тема 5.1. Право власності.

Тема 5.2. Види права власності

Тема 5.3. Підстави набуття та припинення права власності

Тема 5.4. Інші речові права.

Тема 5.5. Захист права власності.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	ЛБ	інд	СРС		л	п	ЛБ	інд	СРС
<u>Модуль I. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН</u>												
Тема 1.1	6	2	2			2	6	1				6
Тема 1.2	6	2	2			2	6		1			6
Тема 1.3.	2	2					2					
Разом за М. 1	14	6	4			4	14	1	1			12
<u>Модуль II. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ</u>												
Тема 2.1	6	2	2			2	6	1				8
Тема 2.2	6	2				4	6		1			6
Тема 2.3	6	2	2			4	6					8
Тема 2.4.	6	2				2	6		1			4
Тема 2.5.	6	2	2			2	6					6
Тема 2.6.	6	2	2			4	6	1				6
Разом за М. 2	36	12	8			18	50	2	2			38
<u>Модуль III. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН</u>												
Тема 3.1	6	2	2			4	6	1				6
Тема 3.2	6	2	2			4	6		1			8
Тема 3.3	6	2				4	6					8
Тема 3.4	6	2	2			4	6					8
Разом за модуль 3	24	8	6			16	24	1	1			30
<u>Модуль IV. ПРАВОЧИНИ. СТРОКИ, ТЕРМІНИ.</u>												
Тема 4.1	8	2	2			6	8	1				6
Тема 4.2	8	2				6	8					6
Тема 4.3	8	2	2			6	8		1			6
Разом за модулем 4	24	6	4			18	24	1	1			18
<u>Модуль V. РЕЧОВІ ПРАВА І ПРАВО ВЛАСНОСТІ.</u>												

Тема 5.1	10	2	2			6	10	1				8
Тема 5.2	10	2				6	10					8
Тема 5.3	10	2	2			6	10		1			8
Тема 5.4	10	2	2				10					8
Тема 5.5	12	2				6	12					8
Разом за модулем 5	52	10	6			24	52	1	1			40
Разом за семестр	150	42	28			80	150	6	6			138

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<u>Модуль I. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН</u>	
Тема 1.1. Цивільне право – основна галузь права.	2
Тема 1.2. Цивільне законодавство.	2
<i>Разом за М. I</i>	4
<u>Модуль II. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ</u>	
Тема 2.1. Поняття і особливості цивільних правовідносин.	2
Тема 2.2. Здійснення і захист цивільних прав.	2
Тема 2.3. Відповідальність у цивільному праві.	2
<i>Разом за М. II</i>	6
<u>Модуль III. Об'єкти цивільних прав</u>	
Тема 3.1. Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав.	2
Тема 3.2. Речі і майно, як об'єкти цивільних прав.	2
<i>Разом за М. III</i>	4
<u>Модуль IV. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН</u>	
Тема 4.1. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.	4
Тема 4.2. Особисті немайнові права фізичної особи.	4
Тема 4.3. Юридичні особи як суб'єкти цивільних прав.	2
Тема 4.4. Держава і територіальні громади як суб'єкти цивільних прав.	2
<i>Разом за М. IV</i>	12
<u>Модуль V. ПРАВОЧИНИ. СТРОКИ, ТЕРМІНИ.</u>	
Тема 5.1. Правочини як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків.	4
Тема 5.2. Строки і терміни.	2
Тема 5.3. Позовна давність у цивільному праві.	2
<i>Разом за Модуль V.</i>	8
<u>Модуль VI. РЕЧОВІ ПРАВА І ПРАВО ВЛАСНОСТІ.</u>	
Тема 6.1. Право власності.	2
Тема 6.2. Види права власності	2
Тема 6.3. Інші речові права.	2
Тема 6.4. Захист права власності.	2
<i>Разом за Модуль IV.</i>	8
Всього	42

7.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<u>Модуль I. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН</u>		
1	<u>Тема 1.1. Цивільне право – основна галузь права.</u> Поняття цивільного права. Предмет цивільного права. Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Функції і принципи цивільного права.	2
2	<u>Тема 1.2. Цивільне законодавство.</u> Поняття і структура цивільного законодавства. Система цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Аналогія права і аналогія закону в цивільному законодавстві.	2
	<u>Разом за змістовий Модуль I</u>	4
<u>Модуль II. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ</u>		
3	<u>Тема 2.1. Поняття і особливості цивільних правовідносин.</u> Особливості цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин: загальна характеристика.	2
4	<u>Тема 2.2. Здійснення і захист цивільних прав.</u> Умови здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Захист цивільних прав. Реалізація права на захист. Визнання права. Визнання правочину недійсним. Відновлення становища, яке існувало до порушення права. Примусове виконання обов'язку особи в натурі.	2
5	<u>Тема 2.3. Відповідальність у цивільному праві.</u> Поняття цивільно-правової відповідальності. Міри відповідальності. Конфіскаційні санкції. Компенсаційні санкції. Форми і види цивільно-правової відповідальності. Договірна і позадоговірна (деліктна) відповідальність. Часткова, солідарна і субсидіарна відповідальність. Повна, обмежена, підвищена відповідальність.	2
	<u>Разом за змістовий Модуль II</u>	6
<u>Модуль III. Об'єкти цивільних прав</u>		
6	<u>Тема 3.1. Об'єкти цивільних прав. Класифікація об'єктів цивільних прав.</u> Поняття об'єктів цивільних прав. Класифікація об'єктів цивільних прав. . Майно. Засоби виробництва та предмети споживання. Продукція, плоди та доходи. Майновий комплекс.	2
7	<u>Тема 3.2. Речі і майно, як об'єкти цивільних прав.</u> Нерухомі та рухомі речі. Речі подільні та неподільні. Речі визначені індивідуальними або родовими ознаками. Речі споживчі та неспоживчі. Головна річ і приналежність. Складні речі та складові частини речі. Речі як об'єкти цивільних прав.	
	<u>Разом за змістовий Модуль III</u>	2
<u>Модуль IV. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН</u>		
8	<u>Тема 4.1. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.</u> Правоздатність фізичної особи. Дієздатність фізичної особи. Часткова цивільна дієздатність. Неповна цивільна дієздатність. Повна цивільна дієздатність. Обмежена цивільна дієздатність фізичної особи. Недієздатність фізичної особи.	2

	Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.	
9	<u>Тема 4.2. Особисті немайнові права фізичної особи.</u> Поняття особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на здоров'я. Право на безпечне довкілля. Право на свободу та особисту недоторканність. Право на сім'ю, опіку, піклування та патронатне виховання. Особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на честь, гідність та ділову репутацію. Право на індивідуальність Захист особистих немайнових прав: поновлення порушеного права; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.	2
10	<u>Тема 4.3. Юридичні особи як суб'єкти цивільних прав.</u> Поняття юридичної особи та її основні ознаки. Види юридичних осіб. Правоздатність юридичної особи. Дієздатність юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи. Філії та представництва юридичних осіб. Порядок припинення юридичної особи. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи. Ліквідація юридичної особи. Поняття підприємницьких товариств.	2
11	<u>Тема 4.4. Держава і територіальні громади як суб'єкти цивільних прав.</u> Участь держави і територіальних громад у цивільних правовідносинах та її правові форми.	
Разом за Модуль IV		6
<u>Модуль V. ПРАВОЧИНИ. СТРОКИ, ТЕРМІНИ</u>		
12	<u>Тема 5.1. Правочини як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків.</u> Поняття правочину. Види правочинів. Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність суб'єкта правочину на його вчинення. Вільне волевиявлення учасників правочину та його відповідність внутрішній волі. Відповідність форми вчинення правочину вимогам закону. Поняття недійсності правочину. Наслідки недійсності правочину.	2
13	<u>Тема 5.3. Позовна давність у цивільному праві.</u> Позовна давність. Види позовної давності. Перебіг позовної давності.	2
<u>Разом за за змістовий Модуль V</u>		4
<u>Модуль VI. РЕЧОВІ ПРАВА І ПРАВО ВЛАСНОСТІ.</u>		
14	<u>Тема 6.1. Право власності.</u> Поняття та зміст права власності. Підстави набуття та припинення права власності.	2
15	<u>Тема 6.2. Види права власності.</u> Приватна власність. Власність юридичних осіб. Державна та комунальна власність. Власність народу України. Довірча власність	
16	<u>Тема 6.3. Інші речові права.</u> Права на чужі речі. Сервітут. Емфітевзис. Суперфіцій.	2
17	<u>Тема 6.4. Захист права власності.</u> Віндикаційний позов. Негаторний позов.	2
<u>Разом за змістовий модуль IV</u>		6
Всього		28

7.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<u>Модуль I. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН</u>		
1	Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права. Співвідношення цивільного права і цивільного законодавства.	4
2	Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі й за колом осіб. Постанови Пленуму Верховного Суду України. Роз'яснення Президії Вищого Господарського Суду України. Значення судової практики в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.	4
8	<i>Разом за Модуль I</i>	6
<u>Модуль II. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ</u>		
3	Класифікація цивільних правовідносин: абсолютні, відносні, загально-регулятивні, договірні, позадоговірні, майнові, речові, особисті немайнові.	6
4	Самозахист цивільних прав. Захист прав нотаріусами. Відшкодування моральної шкоди. Відшкодування збитків. Склад правопорушення. Умови цивільно-правової відповідальності: протиправна поведінка, шкода, моральна (немайнова) шкода, причинний зв'язок, вина особи. Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила, випадок (казус), вина потерпілого (кредитора).	6
	<i>Разом за Модуль II</i>	12
<u>Модуль III. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ</u>		
6	Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.	8
	<i>Разом за модуль III</i>	8
<u>Модуль IV. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН</u>		
7	Місце проживання фізичної особи. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Опіка: поняття, зміст, повноваження. Піклування: поняття, зміст, повноваження. Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.	4
8	Право на свободу та особисту недоторканність. Право на сім'ю, опіку, піклування та патронатне виховання. Особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на честь, гідність та ділову репутацію. Право на індивідуальність. Право на зображення та голос. Право на особисте життя. Захист особистих немайнових прав: поновлення порушеного права; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.	4
9	Повне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Командитне товариство.	4
10	Поняття та ознаки держави як суб'єкта цивільних правовідносин. Поняття та ознаки територіальної громади як суб'єкта цивільно-правових відносин. Поняття та ознаки Автономної Республіки Крим як суб'єкта цивільно-правових відносин.	2
	<i>Разом за Модуль IV</i>	14
<u>Модуль V. ПРАВОЧИНИ. СТРОКИ, ТЕРМІНИ</u>		
10	Захист інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей. Державна реєстрація правочину.	6

	Поняття представництва. Види представництва. Поняття, зміст та види довіреності. Форма довіреності. Строк довіреності. Передоручення довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Наслідки припинення довіреності.	
11	Порядок обчислення цивільно-правових строків. Припинення позовної давності. Зупинення позовної давності. Поновлення строків позовної давності.	6
	<i>Разом за Модуль V</i>	<i>12</i>
Модуль VI. РЕЧОВІ ПРАВА І ПРАВО ВЛАСНОСТІ.		
	Право власності фізичних осіб. Право власності юридичних осіб. Комунальна власність. Державна власність. Право власності народу України. Довірча власність.	28
Всього годин		80

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання ІНДЗ (*4 год.).

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Порівняльна характеристика Цивільного права країн Європейського союзу та України.
2. Порівняльна характеристика цивільного права англосаксонської системи права та романо-германської систем права.
3. Правосуб'єктність в цивільному праві.
4. Особливості визнання безвісно відсутнім за особливих обставин.
5. Особливості оголошення померлим осіб, які зникли за особливих обставин.
6. Юридичні особи приватного права.
7. Захист особистих немайнових прав.
8. Право власності держави Україна.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних та науково-дослідних завдань — індивідуальних та в групах; ділових ігор тощо. Під час проведення практичних занять використовуються сучасні елементи та прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, мозкового штурму, навчального тренінгу, медіаосвіти тощо.

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає поточне, тематичне оцінювання (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) або виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово).

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі іспиту.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконанні практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проєктів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальний бал
Іспит	20	20	20 (10x2)	10	30	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах MOF Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відео лекції, в т.ч. іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали –схематичні основи, інфографіка тощо.

4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

1. аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проєктор), Wi-Fi.
2. дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; з наступними змінами і доповненнями.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-41. – Ст. 356; з наступними змінами і доповненнями.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144; з наступними змінами і доповненнями.
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
6. Про дію міжнародних договорів на території України: Закон України від 10.12.91 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 137.
7. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12 липня 2018 року // Відомості Верховної Ради України. – 2018, № 38, ст. 280

Допоміжна література:

1. Булеца С. Б. Цивільне право України. Загальна частина : навч.- метод. посіб. / С. Б. Булеца, О. І. Чепис, С. Й. Литвин. – Ужгород : Говерла, 2023. – 64 с.
2. Єфремова І.І. Особливості захисту приватних прав неюрисдикційними способами врегулювання правових спорів (конфліктів) / Економіка, фінанси, право. – 2021. – № 6/1. – С. 32-38
3. Єфремова І.І. Проблеми захисту особистих немайнових прав особи /Зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції» (21-22 травня 2016

року м. Суми.) / Сумська філія Харківського НАУ внутрішніх справ . – Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2016. - С. 73-75.

4. Єфремова І.І. Процесуальний механізм захисту прав приватних осіб. //Державна науково-практична конференція «Актуальні проблеми українського законодавства» (17 листопада 2016 року), [Електронний ресурс] / БНАУ. - Біла Церква. – 2016.

5. Єфремова І. І., Ломакіна І. Ю Цивільне право (загальна частина): навч. посіб. у схемах. Біла Церква: Білоцерк. нац. ун-т, 2023. 122 с.

6. Кіріяк О.В., ПацурківськийЮ.П., Гудима-Підвербецька М.М. Цивільне право (загальна частина): навч. посібник / О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька. Чернівці: Чернівец. нац.. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.

7. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Цивільне право» (Модуль І. «Загальні положення цивільного права»), для студентів ІІ курсу денної та заочної форм навчання / Біла Церква: БНАУ, 2019. - 20 с.

8. Правосуб'єктність юридичних осіб публічного права з цивільних правовідносин. / Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції. Матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 травня 2017 р. «Цивільне право (загальна частина). Методичні рекомендації, 2019, – 25

9. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с. – ISBN 978-966-610-257-0

10. Цивільне процесуальне право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера, А. О. Дутко. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. - 728 с.

11. Єфремова І.І. Особливості визначення міжнародно-правового механізму захисту приватних прав / І.І. Єфремова / Економіка, фінанси, право. – 2019. – № 7/1. – С. 41-44

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

кафедра цивільно-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»
(зобов'язальне право та недоговірні зобов'язання)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D Бізнес, адміністрування та право
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D8 Право
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Цивільне право» (зобов'язальне право та недоговірні зобов'язання) для здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного факультету за спеціальністю D8 Право, перший рівень вищої освіти / Укладач І.І. Єфремова. Біла Церква: БНАУ, 2025. 20 с.

Розробник: І.І. Єфремова, канд. юрид. наук, доцент

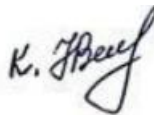
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (Протокол № 1 від 15 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, доцент

Анна ПАХОМОВА

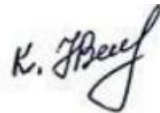
Гарант ОП, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету (Протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

Біла Церква, БНАУ, 2025

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «Право»	
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	8
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7.1. Лекції	8
7.2. Практичні заняття	10
7.3. Самостійна робота	
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	11
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	13
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	14
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
12. НАОЧНО-ДИДАКТИЧНЕ І ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	16
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	18

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2025 – 2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Цивільне право (зобов'язальне право, недоговірні зобов'язання)» для денної форми навчання виділено всього 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 64 години (лекції – 32, практичні заняття – 32), самостійна робота студентів – 86 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»	<i>Обов'язкова дисципліна</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 3	Спеціальність D8 «Право»	2-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – практичне		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість академічних годин – 150		4	5
		<i>Лекції</i>	
		32 год	6 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		32 год.	6 год
		<i>Самостійна робота</i>	
		86 год	138 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Метою вивчення дисципліни «Цивільне право (зобов'язальне право, недоговірні зобов'язання)» є набуття студентом знань, умінь і навичок щодо забезпечення розвитку професійної компетентності майбутніх правників сфері реалізації договірних та недоговірних правовідносин в Україні.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Цивільне право (зобов'язальне право та угодовірні зобов'язання)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D8 Право.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правове регулювання угодовірних та угодовірних правовідносин в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки: для всебічного засвоєння спецкурсу «Цивільне право України (зобов'язальне право та угодовірні зобов'язання)» необхідні знання таких дисциплін, як теорія держави і права, конституційне право, цивільне право (загальна частина), цивільне право (право власності, сімейне право).

Програма навчальної дисципліни складається із 3-х змістових модулів: «Зобов'язання в цивільному праві», «Угодовірні зобов'язання», «Угодовірні зобов'язання».

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D «БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО»

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

СК 3 Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 7 Здатність застосовувати знання засад, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
- РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.
- РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
- РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
- РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
- РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
- РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.
- РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- РН 16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.
- РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
- РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
- РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО» (Зобов'язальне право)

Змістовий модуль I. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)

Тема 1.1. Загальні положення про зобов'язання. Заміна осіб у зобов'язанні.

Тема 1.2. Засоби забезпечення зобов'язань.

Тема 1.3. Виконання зобов'язань. Зміна, розірвання та припинення зобов'язань.

Змістовий модуль II. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Тема 2.1 Цивільно-правовий договір. Класифікація договорів.

Тема 2.2. Договори, що передбачають передачу майна у власність.

Тема 2.2.1. Договір купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контракції сільськогосподарської продукції.

Тема 2.2.2. Договір міни. Договір дарування.

Тема 2.2.3. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду).

Тема 2.3. Договори, що передбачають передачу майна у тимчасове користування.

Тема 2.3.1. Загальні положення про договір найму (оренди).

Тема 2.3.2. Договір лізингу.

Тема 2.3.3. Договір позички.

Тема 2.4. Договори на виконання робіт

Тема 2.4.1. Договір підряду.

Тема 2.4.2. Договір побутового підряду.

Тема 2.4.3. Спеціальні види договорів підряду.

Тема 2.5. Договори про надання послуг

Тема 2.5.1 Договір про надання послуг.

Тема 2.5.2. Договір перевезення та договір транспортного експедирування.

Тема 2.5.3. Договір зберігання.

Тема 2.5.4. Договір страхування.

Тема 2.5.5. Договір доручення. Договір комісії.

Тема 2.5.6. Договір управління майном.

Тема 2.6. Кредитно-розрахункові відносини

Тема 2.6.1. Договір позики. Кредитний договір.

Тема 2.6.2. Договір факторингу.

Тема 2.6.3. Договір комерційної концесії.

Тема 2.7. Зобов'язання щодо спільної діяльності.

Змістовий модуль III. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Тема 3.1. Зобов'язання з односторонніх дій.

Тема 3.1.1. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.

Тема 3.1.2. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.

Тема 3.2. Рятування здоров'я та життя фізичної або юридичної особи.

Тема 3.3. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди.

Тема 3.3.1. Зобов'язання з відшкодування шкоди.

Тема 3.3.2. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.

Тема 3.3.3. Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи.

Відповідальність за шкоду заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.

Тема 3.3.4. Відшкодування моральної шкоди.

Тема 3.4. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	лб	інд	СРС		л	п	лб	інд	СРС
Модуль І. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)												
Тема 1.1	12	2	2			8	12	2			10	
Тема 1.2	12	2	2			8	12		2		10	
Тема 1.3	10	2	2			6	10				10	
Разом за М. 1	34	6	6			22	34	2	2		30	
Модуль ІІ. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ												
Тема 2.1	12	4	4			4	12	2			10	
Тема 2.2	12	2	4			6	12				12	
Тема 2.3	12	2	4			6	12				12	
Тема 2.4	12	2	4			6	12		2		10	
Тема 2.5	12	2	2			8	12				12	
Тема 2.6	10	2	2			6	10				10	
Тема 2.7.	4	2				2	4				4	
Разом за М. 2	74	16	20			38	74	2	2		70	
Модуль ІІІ. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ												
Тема 3.1	12	4	2			6	12	2			10	
Тема 3.2	12	2	2			8	12				12	
Тема 3.3.	10	2	2			6	10		2		8	
Тема 3.4.	8	2				6	8				8	
Разом за М. 3	42	10	6			26	42	2	2		38	
Всього за курс	150	32	32			86	150	6	6		138	

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Модуль I. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)	
Тема 1.1. Загальні положення про зобов'язання.	2
Тема 1.2. Виконання зобов'язань. Засоби забезпечення зобов'язань.	2
Тема 1.3. Зміна, розірвання та припинення зобов'язань.	2
Разом за М.І	6
Модуль II. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	
Тема 2.1 Цивільно-правовий договір.	4
Тема 2.2. Договори, що передбачають передачу майна у власність.	2
2.2.1. Договір купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.	
2.2.2. Договір міни (бартеру). Договір дарування.	
2.2.3. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду).	
Тема 2.3. Договори, що передбачають передачу майна у тимчасове користування.	2
2.3.1. Загальні положення про договір найму (оренди).	
2.3.2. Договір лізингу.	
2.3.3. Договір позички.	
Тема 2.4. Договори на виконання робіт	2
2.4.1. Договір підряду.	
2.4.2. Договір побутового підряду.	
2.4.3. Спеціальні види договорів підряду.	
Тема 2.5. Договори про надання послуг	2
2.5.1 Договір про надання послуг.	
2.5.2. Договір перевезення та договір транспортного експедирування.	
2.5.3. Договір зберігання.	
2.5.4. Договір страхування.	
2.5.5. Договір доручення. Договір комісії.	
2.5.6. Договір управління майном.	
Тема 2.6. Кредитно-розрахункові відносини	2
2.6.1. Договір позики. Кредитний договір. Договір факторингу.	
2.6.2. Договір комерційної концесії.	
2.6.3. Зобов'язання щодо спільної діяльності.	
Разом за М. II	16
Модуль III. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	
Тема 3.1. Зобов'язання з односторонніх дій.	4
3.1.1. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.	
3.1.2. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.	
3.1.3. Рятування здоров'я та життя фізичної або юридичної особи.	
Тема 3.2. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди.	6
3.2.1. Зобов'язання з відшкодування шкоди.	
3.2.2. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.	
3.2.3. Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи. Відповідальність за шкоду заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.	
3.2.4. Відшкодування моральної шкоди.	
3.2.5. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави	
Разом за М III	10
Всього	32

7.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Модуль I. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)		
1	<p><u>Тема 1.1. Загальні положення про зобов'язання.</u> Поняття зобов'язального права. Поняття сторін у зобов'язаннях. Система зобов'язань. Заміна осіб у зобов'язаннях. Цесія. Перевід боргу. Треті особи у зобов'язаннях. Підстави виникнення зобов'язань. Регресні зобов'язання. Заміна сторін у зобов'язанні.</p>	2
	<p><u>Тема 1.2. Виконання зобов'язань. Засоби забезпечення зобов'язань.</u> Принципи виконання зобов'язань. Принцип реального виконання зобов'язання. Принцип належного виконання зобов'язання. Принцип економічності виконання зобов'язання. Загальні умови забезпечення виконання зобов'язання. Форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання. Порука. Гарантія. Завдаток. Застава. Притримання. Неустойка. Штраф. Пеня. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання. Одностороння відмова від зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Субсидіарна відповідальність. Відшкодування збитків завданих порушенням зобов'язання. Збитки і неустойка. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.</p>	2
	<p><u>Тема 1.3. Зміна, розірвання та припинення зобов'язань.</u> Підстави для зміни або розірвання договору. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин. Правові наслідки зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору.</p>	2
	<u>Разом за Модуль I</u>	6
Модуль II. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
	<p><u>Тема 2.1 Цивільно-правовий договір.</u> Поняття та види договору. Свобода договору. Зміст договору. Обов'язковість договору. Істотні умови договору. Строк договору. Ціна. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Тлумачення умов договору.</p>	4
4	<p><u>Тема 2.2. Договори, що передбачають передачу майна у власність.</u></p>	4
6	<p><u>2.2.1. Договір купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контракції сільськогосподарської продукції.</u> Поняття та зміст договору купівлі-продажу. Предмет договору купівлі-продажу. Кількість товару. Якість товару. Тара або упаковка. Ціна товару. Форма договору купівлі-продажу. Права третіх осіб на товар. Обов'язок продавця передати товар покупцеві. Види договорів купівлі-продажу . <u>2.2.2. Договір міни (бартеру). Договір дарування.</u> Суб'єкти договору міни. Предмет договору міни. Юридична характеристика та зміст договору міни. Права та обов'язки сторін за договором міни (бартеру). Відповідальність за невиконання умов договору міни (бартеру). <u>2.2.3. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду).</u> Юридична характеристика договору ренти. Форма та зміст договору ренти. Сторони договору ренти. Права та обов'язки одержувача ренти. Права та обов'язки платника ренти. Особливості договору безстрокової ренти. Правові наслідки невиконання умов договору ренти. Припинення договору ренти.</p>	4
6	<p><u>Тема 2.3. Договори, що передбачають передачу майна у тимчасове користування.</u> <u>2.3.1. Загальні положення про договір найму (оренди).</u></p>	4

	<p>Права та обов'язки сторін за договором найму. Права третіх осіб на річ, передану у найм. Відповідальність за шкоду, що завдана у зв'язку з користуванням річчю, переданою у найм. Припинення договору найму.</p> <p>Піднайм. Прокат. Договір оренди (найму) земельної ділянки. Найм (оренда) транспортного засобу. Договір найму (оренди) житла. Договір піднайму житла.</p> <p><u>2.3.2. Договір лізингу.</u></p> <p>Предмет та сторони договору лізингу. Форма і зміст договору лізингу. Права та обов'язки сторін договору. Припинення договору лізингу.</p> <p><u>2.3.3. Договір позички.</u></p> <p>Поняття договору позички. Сторони договору позички. Форма договору позички. Предмет договору позички. Зміст договору. Відповідальність за шкоду, завдану у зв'язку з користуванням річчю, переданою у позичку.</p>	
6	<p><u>Тема 2.4. Договори на виконання робіт</u></p> <p><u>2.4.1. Договір підяду.</u></p> <p>Загальні положення Поняття і зміст договору підяду. Характерні ознаки договору підяду та його розмежування з іншими видами договорів. Зміст договору підяду. Права та обов'язки сторін. Відповідальність сторін за договором підяду.</p> <p><u>2.4.2. Договір побутового підяду.</u></p> <p>Поняття та зміст договору побутового підяду. Гарантії прав замовника. Публічна пропозиція роботи. Права та обов'язки сторін. Розмір оплати. Порядок припинення договору побутового підяду.</p> <p><u>2.4.3. Спеціальні види договорів підяду.</u> Договір будівельного підяду. Підряд на проектні та пошукові роботи. Підряд на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.</p>	4
4	<p><u>Тема 2.5. Договори про надання послуг</u></p> <p><u>2.5.1 Договір про надання послуг.</u></p> <p>Загальні положення про послуги в Цивільному праві України. Сторони договору про надання послуг. Істотні умови договору. Відповідальність за порушення умов договору про надання послуг. Припинення договору.</p> <p><u>2.5.2. Договір перевезення та договір транспортного експедирування.</u></p> <p>Об'єкти договору перевезення. Зміст договору перевезення. Договір перевезення вантажу. Договір перевезення пасажирів та багажу. Договір транспортного експедирування.</p> <p><u>2.5.3. Договір зберігання.</u></p> <p>Поняття договору зберігання. Види договорів зберігання. Істотні умови договору зберігання. Форма договору зберігання. Права та обов'язки сторін. Відповідальність сторін за договором зберігання.</p> <p>Зберігання на товарному складі. Просте складське свідоцтво. Спеціальні види договору зберігання. Зберігання цінностей у банку. Зберігання речей у камерах схову організацій, підприємств транспорту. Зберігання речей у гардеробі організації. Зберігання речей пасажирів під час перевезення. Зберігання речей у готелі. Зберігання речей, що є предметом спору (секвестр). Зберігання автотранспортних засобів. Договір охорони.</p> <p><u>2.5.4. Договір страхування.</u></p> <p>Поняття та істотні умови договору страхування. Сторони договору страхування, їх права та обов'язки. Порядок укладення, зміни та припинення договору страхування.</p> <p><u>2.5.5. Договір доручення. Договір комісії.</u></p> <p>Поняття та зміст договору доручення. Права та обов'язки сторін за договором доручення. Припинення договору доручення.</p> <p>Поняття договору комісії. Суміжні договори. Зміст договору комісії. Відповідальність за порушення умов договору або невиконання умов договору комісії. Припинення договору комісії.</p>	2

	<p><u>2.5.6. Договір управління майном.</u> Поняття управління майном. Зміст договору управління майном. Сторони договору управління майном. Істотні умови договору управління майном. Права та обов'язки суб'єктів договору управління майном. Відповідальність за договором управління майном. Припинення договору управління майном.</p>	
4	<p><u>Тема 2.6. Кредитно-розрахункові відносини</u> <u>2.6.1. Договір позики. Кредитний договір. Договір факторингу.</u> Поняття договору позики. Сторони договору позики. Форма договору позики. Предмет договору позики. Зміст договору позики. Новація боргу у позикове зобов'язання. Відповідальність за договором позики. Поняття кредитного договору. Сторони кредитного договору. Предмет кредитного договору. Форма кредитного договору. Зміст кредитного договору. Відповідальність за кредитним договором. Комерційний кредит. Договір банківського вкладу. Договір банківського рахунку. Поняття договору факторингу. Сторони договору факторингу. Предмет договору факторингу. Форма договору факторингу. Винагорода фактора та порядок розрахунків між сторонами. Зміст договору факторингу. Права та обов'язки боржника. Розрахункові зобов'язання. Поняття та форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Розрахунки за інкасовими дорученнями. <u>2.6.2. Договір комерційної концесії.</u> Поняття договору комерційної концесії. Предмет договору комерційної концесії. Сторони у договорі комерційної концесії. Юридичне оформлення договору комерційної концесії. Комерційна субконцесія. Обмеження прав сторін за договором комерційної концесії. Зміна і припинення договору комерційної концесії.</p>	2
	<p><u>2.7. Зобов'язання щодо спільної діяльності.</u> Загальні положення про зобов'язання щодо спільної діяльності. Поняття договору простого товариства. Елементи договору простого товариства. Зміст договору простого товариства. Припинення договору простого товариства.</p>	
30	<u>Разом за Модуль II</u>	20
<u>Модуль III. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ</u>		
	<p><u>Тема 3.1. Зобов'язання з односторонніх дій.</u> <u>3.1.1. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.</u> Поняття публічної обіцянки винагороди. Підстави виникнення зобов'язань із публічної обіцянки винагороди. Строк дії обіцянки. Правові наслідки виконання завдання. <u>3.1.2. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.</u> Визначення поняття конкурсу і особливості його правового регулювання. Право на оголошення конкурсу. Публічний конкурс як різновид публічного обіцяння нагороди. Форма і умови конкурсного оголошення. Відомості (умови), які має містити конкурсне оголошення. Предмет конкурсу, нагорода (премія). Зміна умов конкурсу та відмова від проведення конкурсу. Критерії оцінювання, порядок і строк визначення переможців конкурсу. Оцінювання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, поданих на конкурс. <u>3.1.3. Рятування здоров'я та життя фізичної або юридичної особи.</u> Поняття зобов'язань, що виникають внаслідок усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Нормативно-правова підстава виникнення зобов'язань. Суб'єкти зобов'язань, що виникають з рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Порядок відшкодування шкоди завданої рятуванням життя та здоров'я фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.</p>	2

	Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.	
	<p><u>Тема 3.2. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди.</u></p> <p><u>3.2.1. Зобов'язання з відшкодування шкоди.</u></p> <p>Поняття і значення зобов'язань з відшкодування шкоди. Предмет зобов'язань з відшкодування шкоди. Суб'єкти відповідальності за заподіяння шкоди.</p> <p>Підстави деліктної відповідальності. Взаємодія інституту відшкодування шкоди з іншими інститутами цивільного права. Позадоговірна та договірна відповідальність. Система зобов'язань з відшкодування шкоди. Відповідальність за шкоду, заподіяну працівником.</p> <p>Відповідальність за шкоду, заподіяну органами державної влади. Суб'єкти заподіяння шкоди та суб'єкти відповідальності за шкоду, заподіяну органами державної влади. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної органами державної влади.</p> <p><u>3.2.2. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.</u></p> <p>Суб'єкти заподіяння шкоди та суб'єкти відшкодування шкоди, завданої правоохоронними та судовими органами. Особливості відповідальності за шкоду, завдану правоохоронними та судовими органами.</p> <p><u>3.2.3. Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи. Відповідальність за шкоду заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</u></p> <p>Загальні засади відповідальності за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю фізичної особи внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я.</p> <p>Визначення заробітку (доходу), втраченого потерпілим внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності. Визначення розміру додаткових витрат, викликаних необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків, протезування, стороннього догляду тощо, а також відшкодування моральної шкоди.</p> <p>Особливості відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок смерті потерпілого.</p> <p>Порядок відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я або смерті.</p> <p>Поняття та види джерел підвищеної небезпеки. Суб'єкти відшкодування за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p><u>3.2.4. Відшкодування моральної шкоди.</u></p> <p>Право на відшкодування моральної шкоди. Умови і порядок відшкодування моральної шкоди. Відшкодування моральної шкоди органами масової інформації.</p> <p><u>3.2.5. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави</u></p>	4
	Разом за змістовий модуль III	6
	Всього	32

7.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Модуль I. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ)		
1	<u>Тема 1.1. Загальні положення про зобов'язання.</u> Підстави виникнення зобов'язань. Регресні зобов'язання. Заміна сторін у зобов'язанні.	8
2	<u>Тема 1.2. Виконання зобов'язань. Засоби забезпечення зобов'язань.</u>	10

	Одностороння відмова від зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Субсидіарна відповідальність. Відшкодування збитків завданих порушенням зобов'язання. Збитки і неустойка. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.	
3	<u>Тема 1.3. Зміна, розірвання та припинення зобов'язань.</u> Підстави для зміни або розірвання договору. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин. Правові наслідки зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору.	6
	<u>Разом за Модулем I.</u>	24
Модуль II. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
4	<u>Тема 2.1 Цивільно-правовий договір.</u> Укладення договору. Форма договору. Момент укладення договору. Пропозиція укласти договір. Прийняття пропозиції. Місце укладення пропозиції. Вирішення переддоговірних спорів. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах.	6
5	<u>Тема 2.2. Договори, що передбачають передачу майна у власність.</u> <u>2.2.1. Договір купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.</u> Продаж товарів у кредит. Роздрібна купівля-продаж. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. <u>2.2.2. Договір міни (бартеру). Договір дарування.</u> Зміст договору дарування. Сторони договору дарування. Особливості договору дарування через представника. Форма договору дарування. Припинення договору дарування. Благодійництво як особливий вид договору дарування. <u>2.2.3. Договір ренти. Договір довічного утримання (догляду).</u> Юридична характеристика та зміст договору довічного утримання. Сторони договору довічного утримання. Майно, що може бути об'єктом договору довічного утримання. Права та обов'язки відчужувача. Права та обов'язки набувача. Грошова оцінка матеріальних благ, якими має бути забезпечений відчужувач. Припинення договору довічного утримання (догляду).	6
6	<u>Тема 2.3. Договори, що передбачають передачу майна у тимчасове користування.</u> <u>2.3.1. Загальні положення про договір найму (оренди).</u> Піднайм. Прокат. Договір оренди (найму) земельної ділянки. Найм (оренда) транспортного засобу. Договір найму (оренди) житла. Договір піднайму житла. <u>2.3.3. Договір позички.</u> Одностороннє розірвання договору позички. Припинення договору позички. Правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею.	6
7	<u>Тема 2.4. Договори на виконання робіт</u> <u>2.4.1. Договір підяду.</u> Права та обов'язки сторін. Відповідальність сторін за договором підяду. <u>2.4.2. Договір побутового підяду.</u> Розмір оплати. Порядок припинення договору побутового підяду. <u>2.4.3. Спеціальні види договорів підяду.</u> Підряд на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.	6
8	<u>Тема 2.5. Договори про надання послуг</u> <u>2.5.1. Договір про надання послуг.</u> Відповідальність за порушення умов договору про надання послуг. Припинення договору. <u>2.5.2. Договір перевезення та договір транспортного експедирування.</u> Договір перевезення вантажу. Договір перевезення пасажирів та багажу. Договір транспортного експедирування.	6

	<p><u>2.5.3. Договір зберігання.</u> Права та обов'язки сторін. Відповідальність сторін за договором зберігання. Зберігання речей у гардеробі організації. Зберігання речей пасажирів під час перевезення. Зберігання речей у готелі. Зберігання речей, що є предметом спору (секвестр). Зберігання автотранспортних засобів. Договір охорони.</p> <p><u>2.5.4. Договір страхування.</u> Порядок укладення, зміни та припинення договору страхування.</p> <p><u>2.5.5. Договір доручення. Договір комісії.</u> Зміст договору комісії. Відповідальність за порушення умов договору або невиконання умов договору комісії. Припинення договору комісії.</p> <p><u>2.5.6. Договір управління майном.</u> Відповідальність за договором управління майном. Припинення договору управління майном.</p>	
9	<p><u>Тема 2.6. Кредитно-розрахункові відносини</u> <u>2.6.1. Договір позики. Кредитний договір. Договір факторингу.</u> Відповідальність за кредитним договором. Комерційний кредит. Договір банківського вкладу. Договір банківського рахунку. Зміст договору факторингу. Права та обов'язки боржника. Розрахункові зобов'язання. Поняття та форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Розрахунки за інкасовими дорученнями.</p> <p><u>2.6.2. Договір комерційної концесії.</u> Обмеження прав сторін за договором комерційної концесії. Зміна і припинення договору комерційної концесії.</p>	6
	<p><u>2.7. Зобов'язання щодо спільної діяльності.</u> Елементи договору простого товариства. Зміст договору простого товариства. Припинення договору простого товариства.</p>	2
	<u>Разом за Модулем II</u>	38
<u>Модуль III. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ</u>		
10	<p><u>Тема 3.1. Зобов'язання з односторонніх дій.</u> <u>3.1.1. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.</u> Правові наслідки виконання завдання.</p> <p><u>3.1.2. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.</u> Зміна умов конкурсу та відмова від проведення конкурсу. Критерії оцінювання, порядок і строк визначення переможців конкурсу. Оцінювання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, поданих на конкурс.</p> <p><u>3.1.3. Рятування здоров'я та життя фізичної або юридичної особи.</u> Порядок відшкодування шкоди завданої рятуванням життя та здоров'я фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.</p>	12
11	<p><u>Тема 3.2. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди.</u> <u>3.2.1. Зобов'язання з відшкодування шкоди.</u> Суб'єкти відповідальності за заподіяння шкоди. Система зобов'язань з відшкодування шкоди. Відповідальність за шкоду, заподіяну працівником. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної органами державної влади.</p> <p><u>3.2.2. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.</u> Особливості відповідальності за шкоду, завдану правоохоронними та судовими органами.</p> <p><u>3.2.3. Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи. Відповідальність за шкоду заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</u></p>	12

<p>Особливості відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю фізичної особи внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я.</p> <p>Особливості відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок смерті потерпілого.</p> <p>Порядок відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я або смерті.</p> <p>Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p><u>3.2.4. Відшкодування моральної шкоди.</u></p> <p>Відшкодування моральної шкоди засобами масової інформації.</p> <p><u>3.2.5. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави</u></p>	
Разом за Модуль III	24
Всього годин	86

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання ІНДЗ (*4 год.).

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Порядок заміни осіб у зобов'язанні.
2. Особливості договірних зобов'язань.
3. Особливості договорів про управління майновими правами.
4. Безпідставне отримання грошей: правові засади.
5. Відшкодування моральної шкоди: правове регулювання.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних та науково-дослідних завдань — індивідуальних та в групах; ділових ігор тощо. Під час проведення практичних занять використовуються сучасні елементи та прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, мозкового штурму, навчального тренінгу, медіаосвіти тощо.

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає поточне, тематичне оцінювання (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) або виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово).

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в електронному журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконанні практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проєктів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальний бал
Залік	20	20	40	20	-	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах MOF Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відео лекції, в т.ч. іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали –схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

1. аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проєктор), Wi-Fi.
2. дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; з наступними змінами і доповненнями.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-41. – Ст. 356; з наступними змінами і доповненнями.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144; з наступними змінами і доповненнями.
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
6. Про дію міжнародних договорів на території України: Закон України від 10.12.91 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 137.
7. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» // Голос України від 08.01.2004. р. – № 2
8. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» // Офіційний вісник України від 12.04.2006р. - № 13. - Ст. 857
9. Закон України «Про оренду державного та комунального майна» // Голос України від 02.06.1992 р.
10. Закон України «Про оренду землі» // Урядовий кур'єр від 22.10.1998р.
11. Закон України «Про фінансовий лізинг» // Урядовий кур'єр від 10.01.1998р.
12. Закон України «Про захист прав споживачів» // Голос України від 08.06.1991р.
13. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // Урядовий кур'єр від 17.01.2001. – № 8
14. Закон України «Про захист персональних даних» // Урядовий кур'єр від 07.07.2010. - № 122

Допоміжна література:

1. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / [Аврамова О. Е., Вакулович Е. В., Горбенко А. С. та ін.]; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с. – ISBN 978-966-610-269-3.
2. Цивільне право України (Особлива частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Львів: Растр-7, 2021. 467 с.
3. Цивільне право. Загальна частина: навч. посіб./за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева.-Харків,2022.-332 с
4. Цивільне право : особлива частина. Практикум : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2021. – 264.
5. Цивільне право (особлива частина). Курс лекцій. Спасибо-Фатєєва І.В. / Видавництво: ЕКУС, 2022. – 640 с.

6. Єфремова І.І. Особливості відповідальності учасників багатосторонніх договорів / І.І. Єфремова // World Development of Science and Technology: the 2nd International scientific and practical conference (Chicago, May 18-19, 2020). - USA, Chicago, 2020. - P. 127-132.

7. Єфремова І. І. Правові засади в законодавстві України принципів європейського договірного права / І.І. Єфремова // Актуальні питання державотворення в контексті сучасних цивілізаційних викликів: збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції, м. Черкаси, 26-27 листопада 2020 року. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2020.– С. 101 – 102.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ
кафедра цивільно-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО «СІМЕЙНЕ ПРАВО»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D «БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D8 «ПРАВО»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Цивільне право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D8 «Право» / Укладач Я.П.Аргат. Біла Церква: БНАУ, 2025. 20 с.

Розробник: Я.П. Аргат, канд. юрид. наук, доцент

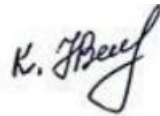
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
(Протокол № 1 від 15 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, доцент

Анна ПАХОМОВА

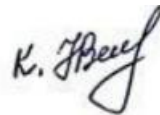
Гарант ОП, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»	5
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7.1. Лекції	
7.2. Практичні заняття	
7.3. Самостійна робота	
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	15
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	15
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	17
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	19

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За планом 2025-2026 навчального року на вивчення дисципліни «Сімейне право» для денної та заочної форми навчання передбачено 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 годин (лекції – 28, практичні заняття – 42), самостійна робота студентів – 80 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність D8 «Право»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проект за вибором здобувача вищої освіти		3-й	3-й
Загальна кількість академічних годин – 150		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 3		1-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	28 год.	8 год.
		<i>Практичні</i>	
		42 год.	10 год.
		<i>Самостійна робота (у т.ч. на виконання ІНДЗ)</i>	
		80 год.	132 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Мета вивчення дисципліни: є формування системи знань про поняття, предмет та метод сімейного права, його джерела, основні інститути, особливості правового регулювання сімейних правовідносин та загальні закономірності і характерні особливості виникнення, функціонування і зміни сімейного законодавства в Україні.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Підґрунтям для ефективного оволодіння навчальною дисципліною є попереднє опанування дисциплін юридичного спрямування таких як: «Цивільне право», «Основи римського приватного права», «Конституційне право» тощо.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 1. Визначати переконливість аргументів в процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин.

РН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

- PH 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
- PH 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
- PH 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
- PH 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
- PH 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- PH 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
- PH 11. Володіти базовими навичками риторики.
- PH 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло
- PH 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
- PH 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
- PH 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
- PH 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
- PH 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
- PH 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІМЕЙНЕ ПРАВО»

Змістовий модуль 1 «Поняття сімейного права»

- Тема 1. Поняття, предмет і система сімейного права. Сімейні правовідносини.
- Тема 2. Історичний розвиток законодавства про шлюб та сім'ю (з 1917 до 60-х рр.)
- Тема 3. Поняття, умови та порядок укладення шлюбу.
- Тема 4. Правові наслідки та відповідальність за порушення зобов'язання.
- Тема 5. Особисті немайнові та майнові права подружжя.
- Тема 6. Права та обов'язки матері і батька дитини.
- Тема 7. Аліментні зобов'язання подружжя.
- Тема 8. Шлюбний договір.
- Тема 9. Припинення шлюбу.

Змістовий модуль 2 « Правовідносини батьків, дітей, інших членів сім і та родичів.»

- Тема 10. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей.
- Тема 11. Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав.
- Тема 12. Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів.
- Тема 13. Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат.
- Тема 14. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лб	Інд	Срс	Л		П	лб	інд	Срс	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1.	11	2	3			6	12	2				10
Тема 2.	11	2	3			6	10					10
Тема 3.	11	2	3			6	14	2	2			10
Тема 4.	11	2	3			6	10					10
Тема 5.	11	2	3			6	10					10
Тема 6.	11	2	3			6	12		2			10
Тема 7.	11	2	3			6	10					10
Тема 8.	11	2	3			6	12		2			10
Тема 9.	11	2	3			6	10					10
Разом модуль 1	99	18	27			54	100	4	6			90
Змістовий модуль 2.												
Тема 10.	11	2	3			6	11		2			9
Тема 11.	11	2	3			6	11	2				9
Тема 12.	11	2	3			6	9					9
Тема 13.	11	2	3			6	11		2			9
Тема 14.	7	2	3			2	8	2				6
Разом модуль 2	51	10	15			26	50	4	4			42
Усього годин	150	28	42			80	150	8	10			132

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекцій	К-ть Годин
Змістовий модуль 1 «Поняття сімейного права»	
<i>Тема 1: Поняття, предмет і система сімейного права.</i> Сімейні правовідносини. Поняття сімейного права, його предмет. Методи сімейного права. Система сімейного права. Місце сімейного права в правовій системі України. Етапи розвитку сімейного права. Поняття та особливості сімейних правовідносин. Суб'єкти, об'єкти сімейних правовідносин. Виникнення, зміна та припинення сімейних правовідносин. Конституція України як основне джерело сімейного права. Сімейний кодекс України. Джерела сімейного законодавства. Співвідношення Сімейного кодексу України і цивільного законодавства	2
<i>Тема 2. Історичний розвиток законодавства про шлюб та сім'ю (з 1917 до 60-х рр.)</i> Перші декрети про шлюб та сім'ю. Перший сімейний кодекс про України 1919р. Сімейний кодекс України 1926.	2
<i>Тема 3. Поняття, умови та порядок укладення шлюбу.</i> Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Право на шлюб. Добровільність шлюбу. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі. Значення державної реєстрації шлюбу. Заява про реєстрацію шлюбу. Час реєстрації шлюбу. Місце реєстрації шлюбу. Правові наслідки недійсності шлюбу.	2
<i>Тема 4. Правові наслідки та відповідальність за порушення зобов'язання.</i> Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей. Розірвання шлюбу за заявою одного з подружжя. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання. Встановлення режиму окремого проживання подружжя. Порушення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язання. Прострочення боржника. Прострочення кредитора.	2
<i>Тема 5. Особисті немайнові та майнові права подружжя.</i> Право на материнство. Право на батьківство. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Підстави набуття спільної сумісної власності подружжя. Об'єкти права спільної сумісної власності. Право подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу. Способи та порядок поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	2
<i>Тема 6. Права та обов'язки матері і батька дитини.</i> Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у	2

шлюбі між собою. Особисті немайнові права і обов'язки батьків і дітей. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків. Обов'язок батьків забрати дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я. Обов'язок батьків зареєструвати народження дитини в державному органі реєстрації актів цивільного стану. Визначення прізвища дитини. Визначення імені дитини. Права батьків щодо виховання дитини. Забезпечення права дитини на належне батьківське виховання. Права батьків по захисту дитини	
<i>Тема 7. Аліментні зобов'язання подружжя.</i> Право одного з подружжя на утримання. Право на утримання після розірвання шлюбу. Способи надання утримання одному з подружжя. Договір подружжя про надання утримання. Час, протягом якого сплачуються аліменти одному з подружжя. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду. Припинення права одного з подружжя на утримання. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком.	2
<i>Тема 8. Шлюбний договір.</i> Поняття шлюбного договору: його загальна характеристика. Право на укладення шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Форма шлюбного договору. Початок дії та строк дії шлюбного договору. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна. Зміна умов шлюбного договору. Право на відмову від шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору.	2
<i>Тема 9. Припинення шлюбу.</i> Поняття шлюбу. Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану. Поновлення шлюбу.	2
Разом за змістовий модуль 1	18
Змістовий модуль 2. «Правовідносини батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів»	
<i>Тема 10. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей.</i> Загальна характеристика прав та обов'язків батьків, підстави їх виникнення. Класифікація правовідносин батьків та дітей. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків та дітей. Права батьків по захисту інтересів дітей. Реалізація батьківських прав батьками, які проживають окремо від дитини, які є неповнолітніми або недієздатними. Права членів сім'ї та родичів на виховання дітей. Права дітей на захист від неправомірних дій батьків. Немайнові та майнові права дітей. Співвідношення прав батьків і прав дітей. Санкції за неналежне здійснення батьківських прав. Підстави і прядок позбавлення батьківських прав. Наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення в батьківських правах. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.	2
<i>Тема 11. Особисті правовідносини батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав.</i> З позбавленням батьківських прав в принципі припиняються сімейні правовідносини між батьками та їх дітьми. Особа, яка позбавлена батьківських прав, втрачає особисті немайнові права щодо дитини та звільняється від обов'язку щодо її виховання. Вона перестає бути законним представником дитини, втрачає права на пільги та державну допомогу, що надаються сім'ям з дітьми, не може бути усиновлювачем, опікуном та піклувальником, не може одержувати в майбутньому тих майнових прав, що пов'язані із батьківством, які вона могла б мати у разі своєї непрацездатності (наприклад: право на утримання від дитини, право на спадкування тощо). Така особа втрачає інші права, що засновані на спорідненості із дитиною, а саме: право на виховання дитини; право на захист дитини; право на отримання аліментів від своїх повнолітніх дітей; право на спадкування майна за законом у разі їх смерті; право на дачу згоди на	2

вчинення дітьми у разі їх віку від 14 до 18 років тих правочинів, які вони не мають право вчиняти самостійно; право на клопотання про обмеження або позбавлення неповнолітньої особи права самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами; право на відшкодування шкоди у разі смерті потерпілого; право на пенсійне забезпечення після смерті дитини. Позбавлення батьківських прав тягне втрати для батьків право на отримання призначених дітям пенсій, державних допомог та аліментів. За дитиною залишається право на спадкування за законом після батька, позбавленого батьківських прав, у порядку першої черги.	
<i>Тема 12. Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів.</i> Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків. Права баби і діда щодо захисту внуків. Права братів та сестер на спілкування. Право мачухи, вітчима брати участь у вихованні пасинка, падчерки. Права та обов'язки особи, яка взяла у свою сім'ю дитину, щодо її виховання. Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей. Вирішення судом спорів щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, братів, сестер, мачухи, вітчима у вихованні дитини. Обов'язок баби, діда утримувати внуків. Обов'язок внуків, правнуків утримувати бабу, діда, прабабу, прадіда. Обов'язок по утриманню братів та сестер. Обов'язок мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка. Обов'язок інших осіб утримувати дитину. Обов'язок падчерки, пасинка утримувати мачуху, вітчима. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.	2
<i>Тема 13. Усиновлення інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей позбавлення батьківського піклування: опіка та піклування, патронат.</i> Види альтернативних форм виховання. Патронат над дітьми . Влаштування дітей до дитячих будинків сімейного типу.	2
<i>Тема 14. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства.</i> Поняття сімейних правовідносин з іноземним елементом. Колізійні прив'язки у регулюванні міжнародних сімейних відносин.	2
Разом за змістовий модуль 2	10
Всього	28

7.2. Практичні заняття

Тема і зміст практичних	К-ть Годин
Змістовий модуль 1 «Поняття сімейного права»	
<i>Тема 1: Поняття, предмет і система сімейного права.</i> Сімейні правовідносини. Поняття сімейного права, його предмет. Методи сімейного права. Система сімейного права. Місце сімейного права в правовій системі України. Етапи розвитку сімейного права. Поняття та особливості сімейних правовідносин. Суб'єкти , об'єкти сімейних правовідносин. Виникнення, зміна та припинення сімейних правовідносин. Конституція України як основне джерело сімейного права. Сімейний кодекс України. Джерела сімейного законодавства. Співвідношення Сімейного кодексу України і цивільного законодавства	3

<p><i>Тема 2. Історичний розвиток законодавства про шлюб та сім'ю (з 1917 до 60-х рр.)</i> Перші декрети про шлюб та сім'ю. Перший сімейний кодекс про України 1919р. Сімейний кодекс України 1926.</p>	3
<p><i>Тема 3. Поняття, умови та порядок укладення шлюбу.</i> Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Право на шлюб. Добровільність шлюбу. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі. Значення державної реєстрації шлюбу. Заява про реєстрацію шлюбу. Час реєстрації шлюбу. Місце реєстрації шлюбу. Правові наслідки недійсності шлюбу.</p>	3
<p><i>Тема 4. Правові наслідки та відповідальність за порушення зобов'язання.</i> Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей. Розірвання шлюбу за заявою одного з подружжя. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання. Встановлення режиму окремого проживання подружжя. Порушення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язання. Прострочення боржника. Прострочення кредитора.</p>	3
<p><i>Тема 5. Особисті немайнові та майнові права подружжя.</i> Право на материнство. Право на батьківство. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Підстави набуття спільної сумісної власності подружжя. Об'єкти права спільної сумісної власності. Право подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу. Способи та порядок поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя</p>	3
<p><i>Тема 6. Права та обов'язки матері і батька дитини.</i> Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Особисті немайнові права і обов'язки батьків і дітей. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків. Обов'язок батьків забрати дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я. Обов'язок батьків зареєструвати народження дитини в державному органі реєстрації актів цивільного стану. Визначення прізвища дитини. Визначення імені дитини. Права батьків щодо виховання дитини. Забезпечення права дитини на належне батьківське виховання. Права батьків по захисту дитини</p>	3
<p><i>Тема 7. Аліментні зобов'язання подружжя.</i> Право одного з подружжя на утримання. Право на утримання після розірвання шлюбу. Способи надання утримання одному з подружжя. Договір подружжя про надання утримання. Час, протягом якого сплачуються аліменти одному з подружжя. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду. Припинення права одного з подружжя на утримання. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком.</p>	3
<p><i>Тема 8. Шлюбний договір.</i> Поняття шлюбного договору: його загальна характеристика. Право на укладення шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Форма шлюбного договору.</p>	3

Початок дії та строк дії шлюбного договору. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна. Зміна умов шлюбного договору. Право на відмову від шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору.	
<i>Тема 9. Припинення шлюбу.</i> Поняття шлюбу. Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану. Поновлення шлюбу.	3
Разом за змістовий модуль 1	27
Змістовий модуль 2. « Правовідносини батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів»	
<i>Тема 10. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей.</i> Загальна характеристика прав та обов'язків батьків, підстави їх виникнення. Класифікація правовідносин батьків та дітей. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків та дітей. Права батьків по захисту інтересів дітей. Реалізація батьківських прав батьками, які проживають окремо від дитини, які є неповнолітніми або недієздатними. Права членів сім'ї та родичів на виховання дітей. Права дітей на захист від неправомірних дій батьків. Немайнові та майнові права дітей. Співвідношення прав батьків і прав дітей. Санкції за неналежне здійснення батьківських прав. Підстави і порядок позбавлення батьківських прав. Наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення в батьківських правах. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.	3
<i>Тема 11. Особисті правовідносини батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав.</i> З позбавленням батьківських прав в принципі припиняються сімейні правовідносини між батьками та їх дітьми. Особа, яка позбавлена батьківських прав, втрачає особисті немайнові права щодо дитини та звільняється від обов'язку щодо її виховання. Вона перестає бути законним представником дитини, втрачає права на пільги та державну допомогу, що надаються сім'ям з дітьми, не може бути усиновлювачем, опікуном та піклувальником, не може одержувати в майбутньому тих майнових прав, що пов'язані із батьківством, які вона могла б мати у разі своєї непрацездатності (наприклад: право на утримання від дитини, право на спадкування тощо). Така особа втрачає інші права, що засновані на спорідненості із дитиною, а саме: право на виховання дитини; право на захист дитини; право на отримання аліментів від своїх повнолітніх дітей; право на спадкування майна за законом у разі їх смерті; право на дачу згоди на вчинення дітьми у разі їх віку від 14 до 18 років тих правочинів, які вони не мають право вчиняти самостійно; право на клопотання про обмеження або позбавлення неповнолітньої особи права самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами; право на відшкодування шкоди у разі смерті потерпілого; право на пенсійне забезпечення після смерті дитини. Позбавлення батьківських прав тягне втрати для батьків право на отримання призначених дітям пенсій, державних допомог та аліментів. За дитиною залишається право на спадкування за законом після батька, позбавленого батьківських прав, у порядку першої черги.	3
<i>Тема 12. Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів.</i> Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків. Права баби і діда щодо захисту внуків. Права братів та сестер на спілкування. Право мачухи, вітчима брати участь у вихованні пасинка, падчерки. Права та обов'язки особи, яка взяла у свою сім'ю дитину, щодо її виховання. Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей. Вирішення судом спорів щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, братів, сестер, мачухи, вітчима у вихованні дитини. Обов'язок баби, діда утримувати внуків. Обов'язок внуків,	3

правнуків утримувати бабу, діда, прабабу, прадіда. Обов'язок по утриманню братів та сестер. Обов'язок мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка. Обов'язок інших осіб утримувати дитину. Обов'язок падчерки, пасинка утримувати мачуху, вітчима. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.	
<i>Тема 13. Усиновлення інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей позбавлення батьківського піклування: опіка та піклування, патронат.</i> Види альтернативних форм виховання. Патронат над дітьми . Влаштування дітей до дитячих будинків сімейного типу.	3
<i>Тема 14. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства.</i> Поняття сімейних правовідносин з іноземним елементом. Колізійні прив'язки у регулюванні міжнародних сімейних відносин.	3
Разом за змістовий модуль 2	15
Всього	42

7.3. Самостійна робота

Тема і зміст лекції	К-ть Годин
Змістовий модуль 1 «Поняття сімейного права»	
Опрацювання літератури та нормативних документів, що визначають основні положення сімейного права. <i>Теоретичні завдання:</i> Підготувати презентацію на теми: «Оспорювання батьківства», «Встановлення батьківства : міжнародний досвід», «Порядок встановлення походження дитини»	10
Підготувати проект позовної заяви про стягнення аліментів.	10
Завдання для самоконтролю знань: • Опрацювати з Єдиного державного реєстру судових рішень п'ять справ, у яких шлюб було визнано недійсним. • Проаналізувати: • Які підстави були використані (ст. 40–43 СК України) • Які наслідки настали для сторін • Чи були залучені органи опіки, якщо шлюб стосувався неповнолітніх • Чи вплинуло це на майнові права або статус дітей	10
«Юридичні наслідки визнання батьківства за рішенням суду» Основні положення для розкриття теми: • Встановлення батьківства через суд (ст. 128 СК України) • Наслідки: • Виникнення обов'язку утримання дитини • Право на спадкування	10

<ul style="list-style-type: none"> • Можливість участі у вихованні • Внесення змін до актового запису про народження Рекомендації для відповіді: <ul style="list-style-type: none"> • Навести приклади судової практики • Пояснити, як це впливає на майнові права дитини • Вказати, які докази найчастіше використовуються (ДНК, свідчення, документи) 	
Змістовий модуль 2.« Правовідносини батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів»	
<i>Дослідницькі завдання:</i> Завдання для самоконтролю знань Опрацювати з Єдиного державного реєстру судових рішень п'ять судових справ про позбавлення і обмеження батьківських прав	10
<i>Практичне завдання:</i> Скласти порівняльну таблицю інших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Визначити спільні та відмінні риси опікуна та піклувальника.	10
<i>Практичні (кейсові) завдання</i> Підготувати доповідь на тему: «Юридичні наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя»	20
Всього	80

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

Курси рекомендовані в якості неформальної освіти:

1. Prometheus

<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>

2. Ed- era

<https://ed-era.com/courses/>

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

Індивідуальні завдання:

1. Принципи сімейного права України. Проаналізуйте основні принципи, закріплені в Сімейному кодексі, та їх реалізацію у правозастосовній практиці.

2. Шлюб: поняття, умови та порядок укладення. Охарактеризуйте правові умови укладення шлюбу та підстави для визнання його недійсним.

3. Особисті немайнові права подружжя. Розкрийте зміст особистих прав у шлюбі та їх захист.

4. Майнові права подружжя. Проаналізуйте правовий режим майна подружжя: спільна сумісна власність, особиста приватна власність.

5. Припинення шлюбу. Охарактеризуйте порядок розірвання шлюбу в органах РАЦС та судовому порядку.

6. Правове регулювання аліментних зобов'язань. Дослідіть порядок стягнення аліментів на утримання дітей та інших членів сім'ї.

7. Батьківські права та обов'язки. Проаналізуйте зміст прав і обов'язків батьків щодо виховання та утримання дітей.

8. Усиновлення, опіка та піклування. Розкрийте правову природу та процедуру встановлення форм сімейного виховання.

9. Захист прав дітей. Охарактеризуйте механізми захисту прав дитини у сімейних правовідносинах.

10. Міжнародні аспекти сімейного права. Проаналізуйте правове регулювання шлюбу, розлучення та усиновлення з іноземним елементом.

Групові завдання

1. Вирішення кейсу. Підготуйте процесуальні документи у справі про розірвання шлюбу та стягнення аліментів (позовна заява, відповідь, клопотання).

2. Інсценування судового засідання. Проведіть імітацію судового засідання у справі про визначення місця проживання дитини.

3. Процесуальні документи. Складіть перелік основних документів, що подаються до суду у справах про сімейні правовідносини, з поясненням їх змісту.

4. Порівняльний аналіз. Порівняйте регулювання сімейних правовідносин в Україні та одній із країн ЄС (наприклад, Франції чи Німеччині).

5. Альтернативне вирішення спорів. Проаналізуйте можливості медіації у сімейних конфліктах, зокрема при розлученні та визначенні батьківських прав.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних (кейсових) завдань — індивідуальних та в групах; конференцій; ділових ігор, модельних судів, судових дебатів. Під час проведення практичних занять використовуються сучасні елементи та прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, мозкового штурму, навчального тренінгу

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає поточне, тематичне оцінювання (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) або виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово).

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в електронному журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проєктів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальний бал
Залік	20	20	40	20	-	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D		
60–63	E	Задовільно	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання
35–59	FX		
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Судова влада України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах MOF Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відео лекції, в т.ч. іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали –схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

- аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проектор), Wi-Fi.
- дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Дзера О. В. Сімейне право України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 2021. 520с.
2. Тетарчук І.В. Сімейне право України. Для підготовки до іспитів: навч. посіб. ЦУЛ. 2021. 314 с.
3. Дякович М.М. Сімейне право України: навч.посіб.- Харків: ЕКУС,2022.- 416 с.
4. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право : навчальний посібник / М.В. Менджул. – Ужгород : «РІК-У», 2021. – 296 с.
5. Дзера О.В., Боднар Т.В. Сімейне право України: підручник / О.В. Дзера, Т.В. Боднар. – Суми : Юрінком Інтер, 2020. – 520 с.
6. Науково-практичний коментар. Сімейний кодекс України / за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзери. – Київ : Юрінком Інтер, 2020. – 552 с.
7. Борисова В.І., Жилінкова І.В. Сімейне право : підручник / В.І. Борисова, І.В. Жилінкова. – Київ : Право, 2022. – 320 с.

Додаткова література:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003, 2003 р., № 40, Ст. 356.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
3. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України від 18.03.2004, 2004 р., № 40-41, 42, Ст. 492.
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 3-4, ст. 27.
5. Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради України 1993 р., № 39, Ст. 383. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
6. Дякович М.М. Правова природа заповіту подружжя за законодавством України // *Legal Nature of the Will of Spouses under the Legislation of Ukraine // Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Vol. 9, Iss. 5(35), (Fall 2018). P. 1637-1642. (Scopus)*
7. Кравчик М.Б. Особливості патронату в законодавстві України /М.Б. Кравчик

// Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.– 2020. – № 5. Том 31. С. 25-31.

8. Tur O., Kravchuk M., Polonka I., Levytska O., Pshoniak M. Theoretical problems of the legal nature of the loan agreement and its correlation with the credit agreement/ Estudios de Economia Aplicadathis. Spain, 39(6). 2021. DOI: 10.25115/eea.v39i6.5329. P.1-13.(Scopus)